

Соснюк Олег

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної психології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

oleh.sosniuk@knu.ua

ORCID ID: 0000-0002-7558-8879

Остапенко Ірина

кандидат психологічних наук,
завідувач лабораторії психології політичної поведінки молоді,
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України,

ostapenko.iryana.vit@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6710-5964

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВЕРБАЛЬНОГО МЕДІАКОНТЕНТУ: ВАРІАНТИ ВИКОРИСТАННЯ У ТРЕНІНГОВІЙ ПРАКТИЦІ

***Анотація.** Розглянуто особливості використання в тренінговій практиці вербального медіаконтенту, який містить інформацію про соціально значущі інновації та громадські ініціативи. На прикладі практичного кейсу описано варіанти застосування такого медіаконтенту в тренінгах. Визначено доцільність використання вербального медіаконтенту для активізації громадянських настанов та тематичних дискусій, проведення ділових ігор та моделювання ситуацій в процесі реалізації тренінгових та навчальних програм.*

***Ключові слова;** соціально значущі інновації, вербальний медіаконтент, тренінг, групова дискусія, ігрове моделювання.*

***Abstract.** The authors have considered the peculiarities of using verbal media content, which contains information about socially significant innovations and public initiatives, in training practice. On the example of a practical case, the options for using such media content in trainings are described. The authors also determined the expediency of using verbal media content for the activation of civil attitudes and thematic discussions, conducting business games and simulating situations in the process of implementing training and educational programs.*

Key words: *socially significant innovations, verbal media content, training, group discussion, game modeling.*

На актуальний момент науковці та практики приділяють особливу увагу використанню сучасних методів розвитку різних видів компетентностей. Серед них провідну роль відіграють методи, які базуються на використанні медіаконтенту, насамперед, візуального та креолізованого [1; 2; 7]. Однак досвід наших досліджень свідчить про те, що традиційний вербальний медіаконтент також може бути корисним в практичній роботі психолога. Наприклад, коли йдеться про розвиток національної та громадянської ідентичності, громадянської компетентності [4; 5].

Зокрема, для розвитку громадянської компетентності можна використовувати не тільки візуальний або креолізований (змішаний) медіаконтент, але й вербальний (статті у традиційних засобах масової інформації, короткі повідомлення у стрічці новин, пости в соціальних мережах тощо). З нашої точки зору, такий різновид медіаконтенту може бути корисним в тренінгових на навчальних програмах в різний спосіб. По-перше, як матеріал для проведення тематичних групових дискусій, по-друге, як джерело інформації для розробки і проведення занять у форматі ділової гри. Особливо тоді, коли в інформаційних повідомленнях розповідається про певні соціально значущі інновації та громадські ініціативи [3;6].

Ілюстрацією зазначених способів використання вербального медіаконтенту може слугувати кейс «Психолого-педагогічні інновації в українській судовій практиці» [3]. В ньому розглядається рішення Малиновського районного суду м. Одеси, яке ввійшло в історію української практики судочинства не тільки м'якістю вироку, але й його психолого-педагогічною складовою. Молодим і незграбним крадіям, які поцупили дрібнички в авто на штрафмайданчику суддя Олександр Гарський присудив замість 3-х років ув'язнення всього 1 рік умовно, а також вимогу прочитати за цей рік 3 книжки («Пригоди Тома Сойєра», «Пригоди Гекльберрі Фінна», «Біло Ікло») та вірш Тараса Шевченка «Минають дні, минають ночі...». Таке рішення

судді, пов'язано з тим, що у свої 23 та 19 років правопорушники є вельми наївними та інфантильними. Ретельно вивчивши обставини їх життя, суддя зрозумів, що вони педагогічно занедбані діти і саме тому прийняв таке неординарне рішення, сподіваючись, що підсудні зможуть використати відведений термін для самовдосконалення і не потраплять під вплив представників кримінального середовища, відбуваючи покарання у виправних установах. В тренінговій роботі для аналізу цього кейсу учасники діляться на міні- групи, кожній з яких пропонуються посилання на публікації в центральній, місцевій та професійній юридичній пресі, присвячені висвітленню обставин справи. Ще двом групам дається посилання безпосередньо на рішення суду та відео з прес-конференції О.Гарського, в якому він пояснює мотиви судового рішення.

Після ознайомлення з матеріалами учасники кожної міні-групи розповідають те, про що дізнались з них стосовно даної справи. Самі матеріали відрізняються за обсягом, інтерпретацією та мірою деталізації. Тому, отримавши доступ до різних інформаційних повідомлень, учасники доповнюють один одного у своїх описах. Таким чином, в процесі попереднього обговорення учасники отримують уявлення про відмінності у висвітленні певних подій в крос-медійному просторі. Адже в реальному житті громадяни можуть натрапити тільки на одне з запропонованих джерел, внаслідок чого обізнаність стосовно певної події може істотно відрізнятись, а разом з цим і ставлення до неї.

Після цього проводиться групова дискусія, в якій основна увага приділяється: 1) обміну загальними враженнями від даної події; 2) обговоренню моментів, які сподобались / не сподобались; 3) визначенню переваг та недоліків суддівського рішення; 4) оцінці ризиків поширення подібної практики у сфері судочинства; 5) готовності суспільства до прийняття подібних суддівських рішень. Наприкінці обговорюється те, яке з інформаційних джерел було найбільш корисним для ознайомлення зі справою, а також додатково

акцентується увага на необхідності опрацювання кількох незалежних джерел для формування більш об'єктивного погляду на події.

Зазначений кейс використовується нами і в інший спосіб – як основа для розробки сценарію ділової гри «Суд». Базовий репертуар ролей виступає наступним чином: 1) суддя (в рольовій інструкції прописуються настанови судді-прототипу, які реалізовувались у реальній справі, норми ст.185 Кримінального кодексу, за якою відбувався розгляд справи, норми ст. 75 та ст. 76 Кримінального кодексу, що слугували основою для пом'якшення вироку); 2) підсудні (в інструкції прописуються обставини життя та психологічні характеристики реальних правопорушників); 3) адвокат (в інструкції прописуються пом'якшуючі обставини справи та загальна лінія захисту); 4) прокурор (в інструкції прописуються норми ст.185 Кримінального кодексу, які використовувались при формулюванні обвинувачення); 5) присяжні (в інструкції прописуються норми ст.185 Кримінального кодексу, за якою відбувався розгляд справи, норми ст. 75 та ст. 76 Кримінального кодексу, а також норми, яких мають дотримуватись присяжні при прийнятті рішення). Відзначимо, що в реальній справі присяжних не було, однак зазначені ролі пропонуються для залучення всіх учасників тренінгу в ігровий процес. Таким чином, в процесі гри моделюється ситуація розгляду справи в суді, за результатами якого приймається судове рішення. Після цього, учасники ознайомлюються з публікаціями, в яких висвітлювались обставини реальної справи. Далі порівнюються судові рішення, які були прийняті в процесі гри і в реальній справі, обговорюються збіги та відмінності, мотиви прийняття рішень присяжними та суддею, поведінка прокурора, адвоката та підсудних в процесі гри та під час розгляду реальної кримінальної справи в суді.

Практика застосування подібних кейсів свідчить про доцільність використання вербального медіаконтенту для активізації громадянських настанов та тематичних дискусій, проведення ділових ігор та моделювання ситуацій в процесі реалізації тренінгових та навчальних програм.

Список використаних джерел:

1. *Кросмедіа: контент, технології, перспективи* : колективна моногр. / за заг. ред. д. н. із соц. ком. В. Е. Шевченко. К. : Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2017. 234 с.
2. Остапенко, І. В. Використання медіаконтенту для візуалізації уявлень молоді про майбутнє: виклики війни та євроінтеграція. *Проблеми політичної психології*. 2022. № 25(1). С. 126-141.
3. Остапенко І. В. *Медіаконтент як засіб розвитку громадянської компетентності молоді : методичні рекомендації*. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. 36 с.
4. Соснюк О. П., Остапенко І. В. Можливості використання різних видів медіаконтенту для розвитку громадянської компетентності. *Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи», м. Київ, 23-24 вересня 2022 року / К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. С. 110-113.
5. Соснюк О. П., Остапенко І. В. Психосемантичні особливості національної та громадянської ідентичності студентської молоді *Український психологічний журнал*. 2017. №2 (4). С. 164-176.
6. Соснюк О. П. Тренінгові технології розвитку інноваційного потенціалу особистості. *Наука і освіта*, № 7, 2008. С. 178-182.
7. *A Handbook of Visual Methods in Psychology. Using and Interpreting Images in Qualitative Research*. London and New York : Routledge. Taylor & Francis Group. 2020. 606 p.